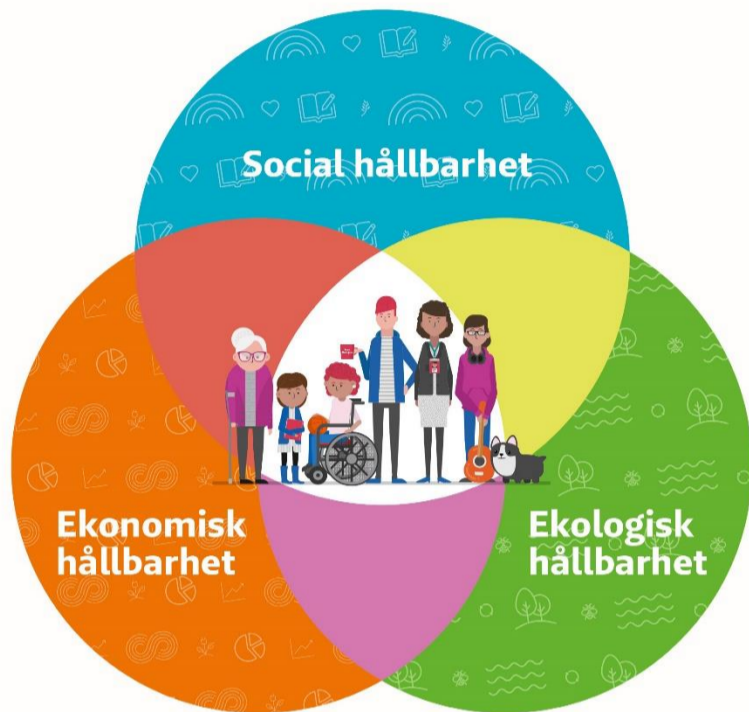

Utkast till reviderat
miljöprogram 2021-09-15
- Remissversion

Innehåll

Inledning	3
Läsanvisningar	3
Huddinges miljöprogram och omvärlden	3
Miljöprogrammets upplägg.....	5
Genomförande och uppföljning av miljöprogrammet	6
Hantering av målkonflikter	6
Huddinge kommuns miljöpolicy	6
Temaområde 1: Klimat och energi	7
Målformuleringar.....	8
Konsekvenser:.....	9
Temaområde 2: Vatten.....	10
Målformuleringar.....	11
Konsekvenser:.....	11
Temaområde 3: Biologisk mångfald och Friluftsliv	12
Målformuleringar.....	13
Konsekvenser:.....	13
Temaområde 4: Gifter i miljön	14
Målformuleringar.....	15
Konsekvenser:.....	15
Temaområde 5: Informera och Engagera	16
Målformuleringar.....	17
Konsekvenser:.....	17
Metod för kommunens interna miljöarbete	18
Planera	18
Utföra	18
Följa upp	18
Förbättra.....	18
Dokument som har bäring på Miljöprogrammet	20

Övergripande text:

Se Huddinge som en del av helheten

(Christian skriver)

Inledning

Bakgrund

Kommunfullmäktige fastställde under 2020 en ny målstruktur som ska leda till en tydligare och enklare styrning av kommunen. Den grundläggande tanken är att utgå från de tre hållbarhetsperspektiven – social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Det reviderade miljöprogrammet fokuserar på det ekologiska hållbarhetsperspektivet, men har vidareutvecklats till att ha färre och mer kärnfulla mål. Trots att åtgärderna i programmet fokuserar på den ekologiska dimensionen genererar resultatet av insatserna även positiva effekter inom både de sociala och ekonomiska hållbarhetsperspektiven.

Enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) är varje kommun skyldig att ha en energiplan, men den behöver inte vara ett eget dokument. Klimat- och energifrågorna ingår i miljöprogrammet under temaområdet Klimat och energi.

Syfte

Huvudsyftet med miljöprogrammet är att peka ut riktningen för kommunens miljöarbete till och med år 2025. Detta för att uppnå globala och nationella miljömål. Detta stämmer också överens med riktningen i kommunens översiktsplan 2050 som förväntas antas 2022.

Vem omfattas av programmet

Miljöprogrammet är kommunens övergripande styrande dokument för arbetet inom det ekologiska hållbarhetsperspektivet och gäller för Huddinge kommuns samtliga nämnder och bolag.

Miljöprogrammets relation till övriga styrdokument

Miljöprogrammet är tillsammans med översiktsplanen de två styrdokument som visar på inriktning och ambition inom ekologisk hållbarhet för Huddinge kommun och dess bolag. Miljöprogrammet innehåller även kommunens miljöpolicy.

Programmet har en stark anknytning till de prioriterade miljömålen för Stockholms län. Kommunens miljöprogram innehåller miljömål som inte finns i andra lokala styrande dokument. Dock finns det mål och åtgärder som kopplar till ekologisk hållbarhet i andra dokument som t.ex. Trafikstrategin, Avfallsplanen m.fl. Dessa dokument kan ses som miljöprogrammets förlängda arm i hur kommunens ska arbeta för att nå målen i miljöprogrammet.

Läsanvisningar

Det tidigare miljöprogrammet innehöll sex temaområden som har omarbetats till fem. Temaområdet ”Markanvändning och samhällsplanering”, i det tidigare miljöprogrammet har efter revidering integrerats i de övriga temaområdena.

Temaområdet ”Klimat och luft” har ändrats till ”Klimat och energi” och målen kopplade till luft har istället integrerats i temaområdet ”Gifter i miljön”.

Programmets första del tar upp kommunens miljöprogram och omvärlden, det övergripande upplägget och avslutas med kommunens miljöpolicy.

I programmets andra del beskrivs miljö- och klimatmålen utifrån miljöprogrammets fem temaområden.

- Klimat och energi
- Vatten

- Biologisk mångfald och friluftsliv
- Gifter i miljön
- Informera och engagera

I denna del hittas även de indikatorer som valts för att följa upp målen samt en kort övergripande ekonomisk konsekvensbeskrivning för respektive temaområde.

I programmets tredje del ”Metod för kommunens interna miljöarbete” beskrivs genomförande och uppföljning utifrån ett förvaltningsperspektiv.

Miljöprogrammet avslutas med en lista på styrdokument som har koppling till temaområdena i programmet.

Huddinges miljöprogram och omvärlden

Huddinge kommun är beroende av sin omvärld. Kommunens miljö och invånare både påverkas av de globala miljöproblemen och bidrar till dem. Det är därför viktigt att förhålla sig till den forskning, de överenskommelser och det arbete som görs på internationell, nationell och regional nivå. Nedan beskrivs några av de viktigaste delarna som kommunen behöver ta hänsyn till i det strategiska miljöarbetet och vid utformning av lokala mål och åtgärder.

Miljöprogrammet har sin utgångspunkt i Parisavtalet, FN:s globala hållbarhetsmål (Agenda 2030), Sveriges nationella miljömål och Stockholms läns regionala miljömål. Hållbarhet inom det ekologiska perspektivet är en grundläggande förutsättning för att nå ekonomisk och social hållbarhet.

Planetära gränser

Begreppet planetens hållbara gränser publicerades första gången 2009 och identifierar de miljöprocesser som styr jordens stabilitet. Begreppet som utvecklades vid forskningsinstitutet Stockholm Resilience Centre innebär att det finns nio miljöproblem i världen och att vart och ett utav dem har en gräns för vad jorden kan hantera.

De nio planetära gränserna är:

1. Klimatförändring.
2. Förlust av biologisk mångfald.
3. Ozonskiktets uttunning i stratosfären.
4. Havsförurning.
5. Biogeokemiska flöden (fosfor och kvävecykler).
6. Förändrad markanvändning (till exempel avskogning).
7. Färskvattenanvändning.
8. Aerosoler i atmosfären (mikroskopiska partiklar i atmosfären som påverkar klimatet och levande organismer).
9. Nya kemiska substanser (”Novel entities”: till exempel organiska föroreningar, radioaktivt material, nanomaterial och mikroplaster).

Som helhet kopplar miljöprogrammet till 8 av 9 planetära gränser. Ozonskiktets uttunning i stratosfären tas inte upp.

Enligt forskning bedöms fyra av de nio planetära gränserna nu vara överskridna. Dessa är klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald, förändrad markanvändning samt biogeokemiska flöden av kväve och fosfor.

Överskridandet beror på oss människor och att vi har allt större påverkan på klimat och miljö och tär för hårt på jordens resurser. Att överskrida planetens gränser innebär stora risker för dagens och framtida samhällen. Genom att överskrida gränserna riskerar till exempel marina ekosystem att förändras dramatiskt till följd av försurning och övergödning. Ett annat scenario är att temperaturer stiger så mycket att det hotar jordbruksproduktion, infrastruktur och människors hälsa. Ytterligare en konsekvens kan vara att fortsatt förlust av

biologisk mångfald urholkar tillhandahållandet av de ekosystemtjänster som mänskliga samhällen är beroende av.

Hållbarhetsprinciperna

Genom en konsensusdialog i början på 1990-talet enades ekologer, kemister, fysiker, läkare och andra experter under ledning av professor Karl-Henrik Robért om fyra hållbarhetsprinciper. De vetenskapligt grundade hållbarhetsprinciperna definierar de grundläggande villkoren för ett hållbart samhälle samt hjälper till att säkerställa att vi inte systematiskt förstör de sociala och ekologiska systemen som vi alla är beroende av. De fungerar som instruktioner för att skapa ett välmående samhälle idag och i framtiden.

I det hållbara samhället, utsätts inte naturen för systematiskt...

1. koncentrationsökning av ämnen från berggrunden (till exempel fossilt kol, olja och metaller).
2. koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion (till exempel kväveoxider, bromerade flamskyddsmedel och hormonliknande kemikalier).
3. degradering på fysiskt sätt (till exempel överuttag av skog, utfiskning och utarmning av ekosystem).

Och det finns inga strukturella hinder för människors...

4. hälsa, inflytande, kompetens, opartiskhet och mening (till exempel genom farliga arbetsförhållanden, undertryckande av yttrandefrihet, hinder mot utbildning, diskriminering, undertryckande av kultur).

Som helhet kopplar miljöprogrammet till samtliga hållbarhetsprinciper.

Parisavtalet

Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som trädde i kraft 2016. Kärnan i avtalet är att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläppen av växthusgaser.

Några av de viktigaste punkterna är att:

- Hålla den globala uppvärmningen långt under två grader och sträva efter att begränsa den till 1,5 grader.
- Öka ambitionerna efter hand, avstämning var femte år.
- Stöd från industrialiserade länder till utvecklingsländer.

FN:s klimatpanel, IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), samlar ett stort antal forskare för att sammanställa vetenskaplig kunskap om klimatet. I augusti 2021 släppte IPCC sin senaste klimatrapport. Huvudbudskapet i rapporten visar på ett otvetydigt samband mellan människors utsläpp av växthusgaser och ökning av den globala temperaturen.

Rapporten pekar på att det redan sker klimatförändringar orsakade av människor och att vi närmar oss tröskelleffekter som kan innebära oåterkalleliga effekter, till exempel smältande istäcken, havsnivåhöjningar och smältande permafrost. Vidare framgår att den globala medeltemperaturen kommer att fortsätta att öka åtminstone till mitten av 2000-talet och att det globala målet om att undvika 1,5 grader uppvärmning riskeras att passeras om 10–20 år.

Agenda 2030

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s generalförsamling och innebär att alla medlemsländer har förbundit sig att arbeta för att uppnå en ekonomisk, social och miljömässig hållbar värld till år 2030. Agenda 2030 består av 17 globala mål för hållbar utveckling som syftar till att utrota fattigdom, stoppa klimatförändringar och skapa fredliga och trygga samhällen. Målen kommer att vägleda internationellt såväl som nationellt utvecklingssamarbete fram till år 2030.

De 17 globala målen är:

1. Ingen fattigdom
2. Ingen hunger
3. God hälsa och välbefinnande
4. God utbildning för alla
5. Jämställdhet
6. Rent vatten och sanitet för alla
7. Hållbar energi för alla
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
10. Minskad ojämlikhet
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringarna
14. Hav och marina resurser
15. Ekosystem och biologisk mångfald
16. Fredliga och inkluderande samhällen
17. Genomförande och globalt partnerskap

Som helhet kopplar miljöprogrammet till följande globala mål: 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 och 17.

Klimatlagen

Sverige har som klimatmål att senast 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären för att därefter uppnå negativa utsläpp.

För att långsiktig och över mandatperioder kunna arbeta mot klimatmålet tillkom 2018 en klimatlag. Lagen riktar sig till regeringen och ålägger denna att föra en politik som utgår från klimatlagen och att regelbundet rapportera om utvecklingen. Enligt lagen ska regeringen varje år presentera en klimatredevisning i budgetpropositionen som beskriver de viktigaste besluten under året och dess effekt för utvecklingen av Sverige växthusgasutsläpp.

Enligt klimatlagen ska regeringen vart fjärde år ta fram en klimatpolitisk handlingsplan vars syfte är att visa hur regeringens samlade politik sammantaget bidrar till att nå det nationella utsläppsmålet.

De nationella miljömålen

De nationella miljömålen har beslutats av riksdagen och utgör grunden i den svenska miljöpolitiken. Målen och dess preciseringar beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Preciseringarna används också i det löpande uppföljningsarbetet av målen. Generationsmålet anger inriktningen för den omställning som behöver ske inom en generation för att miljömålen ska nås. Etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljömål.

De 16 nationella miljömålen är:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker

12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Som helhet kopplar miljöprogrammet till följande nationella miljömål: 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.

Miljömålen följs upp av Naturvårdsverket med en rapport varje år och en fördjupad utvärdering en gång per mandatperiod till regeringen.

Regionalt miljömålsarbete

Länsstyrelserna i landet har en samordnande roll i det regionala arbetet med de nationella miljömålen. I Stockholms län arbetar länsstyrelsen tillsammans med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet och för att miljön ska bli bättre. I Stockholms län är miljömålsarbetet organiserat i en regional miljömålsdialog. Inom ramen för den regionala miljömålsdialogen har sex av de 16 nationella miljömålen valts ut för prioriterade insatser i länet. Arbetet med de prioriterade miljömålen ska samordnas med övriga insatser som görs i länet. Som ett stöd i hur detta görs har regionala miljömålsrådet enats om ett antal strategier, åtgärdsprogram och gemensamma insatser.

De prioriterade miljömålen för Stockholms län är:

- Begränsad klimatpåverkan.
- Frisk luft.
- Giffri miljö.
- Ingen övergödning.
- God bebyggd miljö.
- Ett rikt växt- och djurliv.

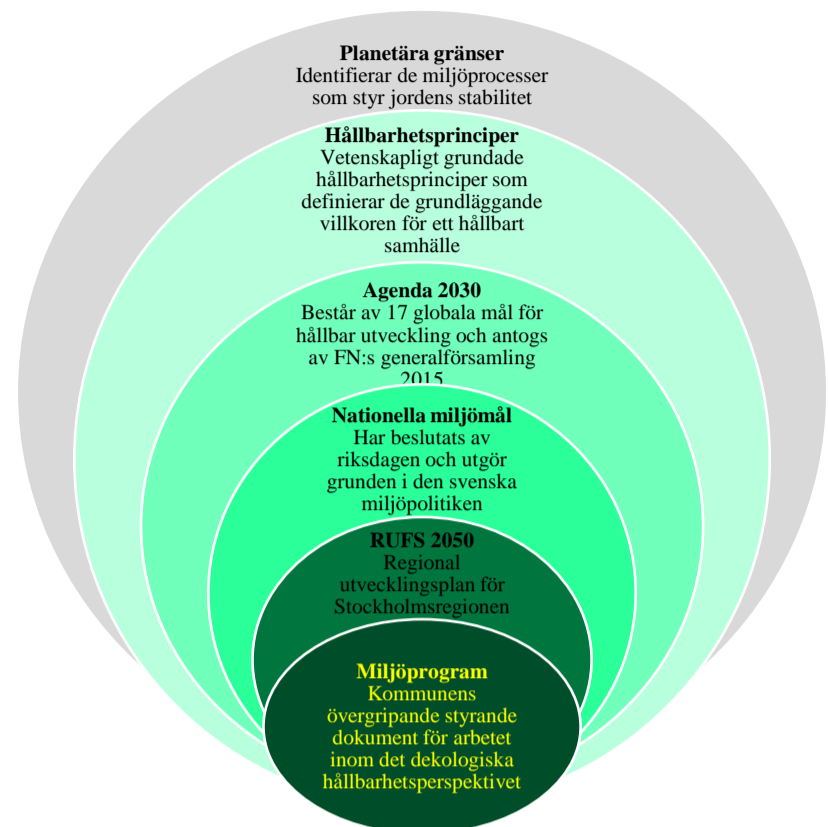
Regionala strategier finns framtagna för målen Ingen övergödning, Giffri miljö och för Ett rikt växt- och djurliv.

RUFS 2050

Det finns en regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050. Den uttrycker regionens samlade vilja och verkar som en plattform för regionens aktörer och för samverkan inom Stockholms län och med länen i östra Mellansverige. Planen är antagen som regional utvecklingsstrategi och är giltig till år 2026.

Visionen för RUFS 2050 är att Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion. För att uppnå visionen finns fyra regionala mål mot 2050 (attraktiva livsmiljöer, jämställdhet, öppenhet, tillgänglighet och innovation och näringar), sexton kvantifierade delmål som ska uppnås senast år 2030 samt nio prioriteringar att samverka kring under planens giltighet 2018–2026.

Den regionala utvecklingsplanen utgår ifrån ett stort antal olika sakområden. Flera av sakområdena har bäring på miljöområdet och är därmed något som har beaktats i miljöprogrammet. Främst handlar det om sakområdena grön- och blåstruktur och energi- och klimatpåverkan.

Huddinge kommun i samverkan

Huddinge kommun är en ekokommun och är medlem i föreningen Sveriges ekokommuner, Sekom. Genom medlemskapet får kommunen tillgång till ett nätverk bestående av ett stort antal andra svenska kommuner och regioner för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning. Sekom arbetar även med att påverka beslutsfattare i viktiga frågor som rör det hållbara samhället. Som medlem är kommunen med och påverkar. Till Sekom rapporterar kommunen årligen in siffror till de tolv nyckeltal som nätverket har tagit fram för att mäta tillståndet i medlemskommunerna. Sekoms medlemmar ska i alla politiska beslut ta hänsyn till de fyra hållbarhetsprinciperna.

Kommunen har även genom Södertörnssamarbetet samarbete inom miljöområdet. I Södertörns utvecklingsprogram anges att Södertörnskommunerna ska leda omställningen till ett klimateffektivt samhälle. Inom detta område har kommunerna bland annat samverkan kring samordnad varudistribution samt uppdrag att genomföra omställningen till fossiloberoende fordonsflotta och att arbeta för en förstärkt infrastruktur för förnyelsebara drivmedel.

Kommunen deltar även i flera andra regionala samarbeten inom miljöområdet. Då utifrån mer specifika ämnesområden som t.ex. vatten genom Tyresåns vattenvårdsförbund.

Miljöprogrammets upplägg

Riktlinjer från Huddinge kommuns översiktsplan

Huddinge kommuns översiktsplan reviderades parallellt med revideringen av miljöprogrammet. Ett kontinuerligt samarbete har pågått mellan de två olika arbetsgrupperna för att programmen ska vara i linje med varandra och målkonflikter undvikas.

Översiktsplanen vägleder och ger stöd i beslut om användningen av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras långsiktigt. Miljöprogrammet har en kortare programperiod och talar om vad kommunen behöver arbeta med under programperioden för att nå Översiktsplanens långsiktiga vision kopplat till ekologisk hållbarhet.

Temaområden:

Miljöprogrammet är indelat i fem temaområden. Varje temaområde relaterar till flera olika nationella miljömål. Temaområdena relaterar även till hållbarhetsprinciperna, de planetära gränserna och de globala målen.

Mål

Miljöprogrammet har ett övergripande mål för varje temaområde. Målet beskriver vad kommunen vill uppnå. Utifrån dessa finns inom varje temaområde ett antal delmål framtagna, som beskriver hur kommunen går till väga för att nå det övergripande målet.

Målen i miljöprogrammet avser framförallt kommunens egna verksamheter och helägda bolag, men vissa mål avser även de delägda bolagen. Målen i miljöprogrammet är prioriterade för kommunen och koncernen ska genom sina verksamheter arbeta för att uppnå så bra resultat som möjligt. I de fall där kommunen inte har full rådighet ska kommunen eftersträva samarbete och samverkan med externa aktörer i syfte att uppnå antagna mål.

Utöver det ekologiska hållbarhetsperspektivet genererar måluppfyllelsen även nyttor för såväl det sociala som ekonomiska hållbarhetsperspektivet och bidrar till att hejda klimatförändringar på en global nivå.

Indikatorer, nuläge och målvärde

Alla delmål har ett eller flera indikatorer kopplade till sig, där nuläge och målvärde anges. Indikatorer med målvärde konkretiserar vad det är som ska uppnås till angivet årtal. Indikatorerna är en viktig del av uppföljningen av miljöprogrammet. De bidrar till ögonblicksbilder och trender för att visa måluppfyllelsen. Resultaten av indikatorerna ger vägledning om målen kommer att nås eller om ytterligare åtgärder behövs.

Alla indikatorer ska så långt det är möjligt gå att följa upp varje år, med undantag för delmålet om luft. Detta är en förändring från den tidigare programperioden, då vissa mål följdes upp vart femte år. Syftet med att ta bort dessa mål är att förenkla uppföljningen av miljöprogrammet och göra målen mer jämförbara årligen.

En del indikatorer är helt nya. För utförlig nulägesbeskrivning hänvisas till Miljöbarometern.

Ansvariga

Vid alla delmål redovisas vilka aktörer som är ansvariga för att delmålet nås. Dessa aktörer ska aktivt arbeta för att förverkliga delmålen. Till sin hjälp har ansvariga aktörer för delmålen policys, strategier, planer och riktlinjer innehållande bland annat åtgärds- och aktivitetsförslag att utgå ifrån. För delmål där strategier, planer m.fl. saknas ska ansvariga aktörer ta fram åtgärder i syfte att förverkliga måluppfyllelsen.

Genomförande och uppföljning av miljöprogrammet

Miljöprogrammet ska peka ut riktningen för miljöarbetet i kommunen. I det årliga framtagandet av kommunens Mål och budget ska målen i miljöprogrammet beaktas. Mål och budget styr nämnderna i deras prioriteringar av arbetet. Nämnderna ska redovisa, för ansvarig nämnd, klimat- och stadsmiljönämnden, eller annan utpekad ansvarig nämnd, relevanta uppdrag och aktiviteter för att uppnå de miljömål som miljöprogrammet pekar ut. Klimat- och stadsmiljönämnden redovisar i sin tur resultatet till kommunstyrelsen. Aktiviteter kopplade till miljöprogrammet ska hanteras inom ordinarie budget enligt ordinarie styrningsprocess.

Samtliga kommunala bolag är ansvariga för att uppnå de mål som de berörs av. De ska således planera och genomföra aktiviteter som leder till måluppfyllelse.

Miljöprogrammet följs upp årligen. Uppföljningen redovisas i Miljöbarometern och i ett Miljöbokslut. Miljöbokslutet innehåller utöver uppföljning av indikatorerna även analyser av delmålen och ger en helhetsbild av kommunens miljöarbete. Miljöbokslutet kan med fördel nämna exempel på kvalitativa insatser som har gjorts i de olika nämnderna och bolagen i syfte att uppnå målen i miljöprogrammet.

Ansvar för genomförandet av miljöprogrammet vilar huvudsakligen på kommunens nämnder, förvaltningar och bolag. Dock beror framgången på alla aktörers och invånares aktiva medverkan.

Hantering av målkonflikter

För att nå ett hållbart Huddinge 2050 behöver miljöprogrammet ha en hög ambitionsnivå och en hög prioritet. Dock är det en utmaning att tillgodose alla intressen och behov i ett växande samhälle. Målkonflikter i samband med genomförande av miljöprogrammet ska så långt som möjligt undvikas genom utökat samarbete mellan alla berörda parter. Dialog kring kritiska ämnesområden ska pågå kontinuerligt och där målkonflikter uppstår ska dessa värderas vid varje enskilt tillfälle där en långsiktig hållbar utveckling ska vara den gemensamma strävan.

Huddinge kommuns miljöpolicy

Hållbar utveckling omfattar ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv på utveckling. Ekologiskt hållbar utveckling bygger på insikten om att naturen har ett eget värde och att rätten att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar att förvalta den väl.

Följande punkter utgår ifrån de fyra hållbarhetsprinciperna som bygger på vetenskapliga grunder och som sammanfattar problematiken med dagens samhälle.

Huddinge kommun ska arbeta för en ekologiskt hållbar utveckling genom att:

- ta hänsyn till miljö- och naturvärden i beslut och planprocesser,
- medverka till att bevara, utveckla och återskapa biologisk mångfald i kommunen,
- arbeta aktivt för att minska användningen av naturresurser,
- förebygga föroreningar och minimera avfallsmängder,
- kontinuerligt minska klimatpåverkan och energianvändningen,
- öka andelen förnyelsebar energi och minska andelen fossilbaserad energi i såväl bostäder, lokaler som fordon och transporter,
- verka för ett miljöanpassat och hälsosamt samhällsbyggande,
- aktivt minska innehållet av farliga ämnen i varor och kemiska produkter i kommunens verksamheter samt i kommuninvånarnas vardag,
- ställa relevanta och ambitiösa miljökrav i upphandling av varor och tjänster,
- öka andelen inköp och användning av ekologiska livsmedel samt miljömärkta produkter,
- engagera och utbilda medarbetare och förtroendevalda så att arbetet inom miljöområdet ständigt förbättras och utvecklas,
- kommunicera hållbar utveckling med invånare och andra intressenter.

Temaområde 1: Klimat och energi

Övergripande mål:

Under programperioden ska de geografiska växthusgasutsläppen minska med 25% jämfört med 2019 och bebyggelse av olika slag ska ske på ett hållbart sätt med fokus på minskad klimatpåverkan och resurseffektivitet.

Måluppfyllelsen förutsätter att en hållbar samhällsutveckling säkerställs i hela samhällsbyggnadsprocessen, där kommunen arbetar för ett transportsnålt samhälle, ökar andelen fossilfria resor, har koll på de konsumtionsbaserade utsläppen och underlättar valet av klimatsmarta alternativ. Detta görs genom en långsiktig samhällsplanering, krav vid upphandling och riktade åtgärder.

Att begränsa den globala uppvärmningen är en av vår tids största utmaningar. Medeltemperaturen i jordens atmosfär har hittills ökat med 1 grad sedan förindustriell tid och effekterna av temperaturökningen märks redan genom exempelvis stigande havsnivåer, minskning av istäcket vid polerna, kraftigt ökade nederbördsmängder och extremtorka.

Det som driver klimatförändringar är till stor del mängden koldioxid i jordens atmosfär. Koldioxidnivåerna är idag högre än vad de har varit på över 800,000 år. Den extra koldioxid som vi människor släpper ut i atmosfären genom förbränning av fossil energi, som t.ex. kol och olja bidrar till de klimatförändringar som nu sker mitt framför ögonen på oss alla.

Sverige ska vara ledande i omställningen och har ett nationellt mål om att vara klimatneutralt till 2045. I det klimatpolitiska ramverket är klimatneutralitet på nationell nivå definierat som att ”utsläppen från växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. De kvarvarande utsläppen ned till noll kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder. För att nå målet får även avskiljning och lagring av koldioxid av fossilt ursprung räknas som en åtgärd där rimliga alternativ saknas”.

Kommunen har en viktig roll i omställningen och har som mål att vara klimatneutrala till 2040. För att vara klimatneutrala ska Huddinge minska koldioxidutsläppen ur ett territoriellt perspektiv, d.v.s. ur ett produktionsperspektiv inom den geografiska ytan, med 85 procent jämfört med 1990. Resterande 15 procent får så kallade kompletterande åtgärder tillgodoräknas. För att nå målet behöver utsläppen minska drastiskt de närmaste åren. Det är samtidigt viktigt att kommunen väljer att fokusera på åtgärder där rådighet över frågan samt möjlighet till stor nytta finns.

Utsläppen från transporter står för majoriteten av de geografiska utsläppen i Huddinge och resor med den egna bilen dominerar. Huddinges invånare, besökare, offentlig verksamhet och näringsliv har ett stort behov av såväl regionala som lokala resor. Transportinfrastrukturen är generellt sett väl utbyggd och erbjuder pendeltåg, tunnelbana och busstrafik, trots det sker de flesta resor med egen bil. I takt med en ökad befolkning, ett växande näringsliv och en i övrigt snabb samhällsutveckling ökar behovet av en mer hållbar och effektiv transportinfrastruktur.

Huddinge kommuns fastighetsbolag arbetar kontinuerligt för att minska användningen av energi i fastighetsbestånden och ur ett resurshushållningsperspektiv kommer energieffektivisering, framför allt hos kommunens fastighetsägande verksamheter att vara fortsatt prioriterat.

Behovet av energi kommer att öka de kommande decennierna till följd av ökad elektrifiering och ökad befolkning. Kommunen har möjlighet att balansera det ökade behovet genom bland annat effektstyrning samt satsningar på produktion av solenergi.

De konsumtionsbaserade utsläppen ingår inte i de territoriella utsläppen, men är likväl utsläpp som påverkar klimatet och är viktiga att få ned i kampen mot klimatförändringar. De konsumtionsbaserade utsläppen är dessutom högre än de territoriella och samtidigt som kommunen satsar på att vara klimatneutrala till senast 2040 behöver ett parallellt arbete ske med att få ned utsläppen från konsumtion.

Som en stor offentlig inköpare har kommunen genom kravställande vid upphandling möjlighet att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. För att öka kunskapen och få en överblick över den påverkan som kommunens inköp står för bör ett arbete med att kartlägga dessa påbörjas. Först efter det kan kommunen ställa relevanta krav som ger effekt på utsläppen från inköp.

Utsläppen kopplade till byggnader ur ett livscykelperspektiv är även de betydande. Kommunen har via de egna fastighetsbolagen potential att minska utsläppen i byggskedet då detta historiskt inte arbetats med.

Detta kan göras på olika sätt och vara olika detaljerat. Kommunen har via de egna fastighetsbolagen t.ex. möjlighet att ställa krav på utsläppen från ett projekt i sin helhet.

Denna typ av kravställning förutsätter att livscykelanalyser utförs genom hela planerings- och byggprocessen, detta för att bidra med insikt i var påverkansmöjligheter finns. Kommunen ska även i dialog med externa byggaktörer sträva efter att även dessa arbetar mot samma mål som kommunen har.

Det är viktigt att kommunen gör vad organisationen kan för att föregå med gott exempel och visa vägen samt möjliggöra för invånarna att minska sina utsläpp, bland annat genom rådgivning och åtgärder i den fysiska planeringen.

Kommunen kan påverka måluppfyllelsen eftersom kommunen:

- Ansvarar för samhällsplaneringen.
- Kan minska klimatpåverkan vid byggande av lokaler och bostäder.
- Kan påverka energianvändningen i lokaler och bostäder.
- Kan ställa relevanta krav i upphandlingar samt följa upp att dessa efterlevs.
- Kan samverka med företag i kommunen kring deras viktiga roll i omställningen.
- Utövar tillsyn, rådgivning, utbildning och kunskapsspridning.

Temaområdet relaterar till följande kommunala styrdokument:

- Cykelplan för Huddinge kommun.
- Godstrafikplan för Huddinge kommun.
- Gångplan för Huddinge kommun
- Huddinge kommuns Översiktsplan.
- Kollektivtrafikplan för Huddinge kommun.
- Mobility managementplan för Huddinge kommun.
- Parkeringsprogram för Huddinge kommun.
- Riktlinjer för upphandling och inköp.
- Trafikstrategi för Huddinge.
- Upphandlings- och inköspolicy för Huddinge kommun.

Temaområdet relaterar till dessa nationella miljömål:

- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan

Temaområdet relaterar till dessa Globala mål:

Målformuleringar

Övergripande mål: Under programperioden ska de geografiska växthusgasutsläppen minska med 25% jämfört med 2019 och bebyggelse i Huddinge kommun ska ske på ett hållbart sätt med fokus på minskad klimatpåverkan och resurseffektivitet.

Nr delmål	Delmål	Nr indikator	Indikator	Nuläge	Målvärde 2025	Ansvar för delmål
1.1	Kommunen och dess helägda fastighetsbolag ska minska växthusgasutsläppen från transporter.	1.1.1	Koldioxidutsläpp från vägtransporter. Mäts årligen (ton).	93 272 ton	65 000 ton	Alla nämnder, Hüge Bostäder AB och Huddinge Samhällsfastigheter AB.
		1.1.2	Koldioxidutsläpp från resor som kommunens ansvarar för. Inkluderar, flygresor och resor med bil som görs i tjänsten. Mäts årligen (ton).	407 ton	285 ton	
		1.1.3	Andel personbilar med förnyelsebara drivmedel i kommunens fordonflotta. Mäts årligen (procent).	30,50%	100%	
1.2	Kommunen och dess helägda fastighetsbolags energieffektivisering och produktion av förnybar energi i kommunkoncernens egna verksamheter bidrar till minskade växthusgasutsläpp.	1.2.1	Energianvändning i Hüge Bostäders fastighetsbestånd. Mäts årligen (kWh/kvm).	144 kWh/m ²	130 kWh/m ²	Hüge Bostäder AB och Huddinge Samhällsfastigheter AB.
		1.2.2	Energianvändning inkl. verksamhetsel i kommunala lokaler (som ägs av Huddinge Samhällsfastigheter AB) exkl. ishallar. Mäts årligen (kWh/kvm).	157 kWh/m ²	142 kWh/m ²	
		1.2.3	Energianvändning i kommunens ishallar. Mäts årligen (kWh/kvm).	273 kWh/m ²	247 kWh/m ²	
		1.2.4	Mängd producerad el från sol i kommunens fastighetsbestånd. Mäts årligen. (kWh)	250 000 kWh	1 000 000 kWh	
1.3	Kommunen och dess helägda fastighetsbolag ska minska klimatpåverkan från kommunkoncernens egna entreprenader och byggnadsprojekt samt verka för detta hos privata aktörer.	1.3.1	Andel nyproduktion av kommunkoncernens lokaler och bostäder där förbättringskrav på 20 procent reducering av projektets totala klimatpåverkande utsläpp har ställts. Mäts årligen (procent).	0%	100 %	Kommunstyrelsen, Hüge Bostäder AB och Huddinge Samhällsfastigheter AB.
		1.3.2	Andel upphandlingar av ny- och ombyggnadsprojekt samt drift- och underhållsentreprenader där fossilfria arbetsmaskiner har premierats samt upphandlats. Mäts årligen (procent).	Premierats 0% Upphandlats 0%	Premierats 100% Upphandlats 30%	
		1.3.3	Andel nybyggda kommunala lokaler som är miljöcertifierade enligt minst Sweden Green Building Council (SGBC) Miljöbyggnad silver eller liknande. Mäts årligen (procent).	100 %	100%	
1.4	Kommunen och dess helägda fastighetsbolag ska minska de konsumtionsbaserade utsläppen från varor och produkter inom kommunens verksamheter.	1.4.1	Konsumtionsbaserade utsläpp från varor och produkter inom kommunens verksamheter. Mäts årligen (Totalt CO ₂ -utsläpp).	Tas fram senast 2023	Bestäms efter det första mätåret.	Alla nämnder, Hüge Bostäder AB och Huddinge Samhällsfastigheter AB.

Konsekvenser:

Omställningen av kommunens egen fordonsflotta till en fossiloberoende sådan kan initialt vara kostnadsdrivande, dock kan kostnaderna hållas nere genom möjligheten till bonus malus systemet. Samtidigt är driftkostnaderna för t.ex. eldrivna bilar lägre än fossildrivna bilar vilket innebär att kostnaderna långsiktigt inte behöver skilja sig speciellt mycket åt.

För att få ned utsläppen från vägtransporter krävs det att samhället planeras utifrån transporteffektivitet där gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras samt att det finns en väl utbyggd laddinfrastruktur. I övrigt krävs informationsinsatser gentemot kommuninvånare och företag samt samarbete med näringslivet. Miljöprogrammets mål kopplade till växthusgaser genererade av transportsektorn är i linje med åtgärder beskrivna i andra kommunala styrdokument och innebär inga merkostnader.

Alla typer av energibesparande åtgärder kan ha en initial kostnad, men innebär ekonomiska besparingar på sikt. I arbetet med att minska klimatpåverkan från byggnader kan det innebära merkostnader då detta område är eftersatt. Kostnaderna kan dock hållas nere samtidigt som stora utsläppsreduktioner kan nås via livscykelanalyser redan vid projekteringsskedet t.ex. genom att planera för mindre materialvolym eller andra materialval. Trästomme kan t.ex. vara billigare än betong eller stål.

Upphandlingsmyndigheten har tagit fram ett verktyg, Miljöspendanalys, som med fördel kan börja användas för att beräkna de konsumtionsbaserade utsläppen. Kostnaderna för detta är i stort sett kopplade till personella resurser.

Flera av målen inom detta temaområde kan innebära en omställning för kommunala verksamheter. En omställning som i sig kan kräva resurser i form av tid och kostnader. Dessa omställningar ger dock på sikt ofta ekonomiska vinster.

Effekterna av att inte uppnå de egna målen kan leda till att kommunen är med och bidrar till den globala temperaturökningen. Konsekvenserna av en global temperaturökning är svåra att föreställa sig och påverkan på samhället är med stor sannolikhet större än de investeringar som behöver göras här och nu.

Den sektor som bidrar mest till växthusgasutsläppen i Huddinge och i de flesta andra kommuner är transporter, främst persontransporter. De flesta resor som görs är dessutom kortare än 5 km. Genom att välja andra transportmedel än bil minskas utsläppen från transporterna avsevärt. Men det går även att minska utsläppen från transporterna genom att samåka, dela på bilarna via bilpooler eller välja en bil som inte körs på fossila bränslen.

Energianvändning och uppvärmning i bostäder, lokaler och hus är något som både kommun, invånare och verksamma har rådighet över att effektivisera. Tex. kan vi alla stänga av tv, datorer, lampor och annat i de rum vi inte är i, vi kan välja att teckna avtal som innebär att energin endast kommer från förnyelsebara källor och de som har möjlighet kan installera solceller på sina fastigheter. Gratis rådgivning erbjuds av kommunens energi- och klimatrådgivare.

Förslag på vad kommunens invånare och verksamma kan göra för att bidra:

- *Ha koll på att all konsumtion är relaterad till utsläpp och i den mån det går minska på konsumtionen.*
- *Prioritera andra transportslag än bil.*
- *Sortera sitt avfall.*
- *Stänga av el i de utrymmen och för de tekniska apparater som inte används.*
- *Välja fordon som drivs av förnyelsebara drivmedel.*
- *Öka livslängden på sina kläder och varor genom att återanvända eller lämna in till återbruk.*
- *Minska mängden köttkonsumtion.*

Temaområde 2: Vatten

Övergripande mål:

Vattenkvaliteten i Huddinges sjöar och vattendrag ska förbättras och uppnå god ekologisk och kemisk status till senast 2027. Inget vatten får försämrats.

De lokala åtgärdsprogrammen samt kommunens dagvattenstrategi är grundbultarna i arbetet med att nå god ekologisk och kemisk vattenstatus i kommunens sjöar och vattendrag. Måluppfyllelsen förutsätter att arbetet med de lokala åtgärdsprogrammen intensifieras samt en fortsatt samverkan inom både Tyresås- och Mälarens vattenvårdsförbund. I alla planprocesser ska en hållbar dagvattenhantering utifrån dagvattenstrategin planeras.

Vatten finns överallt omkring oss och är en av människans, naturens och samhällets viktigaste naturtillgångar. Vatten är även det viktigaste livsmedlet. Tillgången till rent vatten är angeläget för alla i samhället.

Vatten som faller ned som nederbörd i form av regn eller snö och som tillfälligt rinner på och sköljer av hårdgjorda ytor som t.ex. asfalt kallas för dagvatten. Dagvattnet rinner förr eller senare ut till sjöar och hav eller genom jorden ned till grundvattnet. På sin väg kan dagvattnet komma i kontakt med föroreningar och skräp, till exempel slitage från bildäck som sköljs av vägen. Orenat dagvatten förorenar sjöar och vattendrag och påverkar växt- och djurliv negativt. Rätt hanterat kan renat dagvatten istället utnyttjas som en positiv resurs i samhället.

God vattenstatus i hav, sjöar och vattendrag är en miljö kvalitetsnorm som Sveriges vattenförvaltning ska nå till 2027. God vattenstatus består av flera olika kvalitetsfaktorer, där varje enskild faktor inte får försämrats. I kvalitetsfaktorerna ingår rena biotopkvaliteter (till exempel hur vattendragets botten ser ut), vandringshinder och utsläpp av näringsämnen som fosfor och kväve. För mycket näringsämnen kan till exempel leda till syrebrist vilket kan leda till fiskdöd.

Vatten är en gemensam resurs som inte följer geografiska gränser skapat av människan. Floder rinner genom flera länder innan de når havet och sjöar ingår i omfattande vattensystem. EU:s vattendirektiv slår därför fast att arbetet med vattenförvaltning behöver utgå från hur vattnet rinner, så kallade avrinningsområden.

Tyresån är ett avrinningsområde i södra Stockholm som delas av sex kommuner: Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm och Tyresö. Dessa kommuner har tillsammans bildat Tyresås vattenvårdsförbund med gemensamma mål och riktlinjer. Mälarens avrinningsområde delar Huddinge kommun med 22 andra kommuner.

Övergödning är det största problemet i Huddinges sjöar och vattendrag som framförallt orsakas av höga fosforhalter. Hälften av sjöarna uppfyller inte miljö kvalitetsnormen för god ekologisk status. Likt i många andra kommuner finns stora utmaningar med att uppfylla miljö kvalitetsnormen för god kemisk status för sjöarna.

2015 antog kommunfullmäktige två lokala åtgärdsprogram för kommunens mest påverkade sjöar, Trehörningen och Ormlången. Tillsammans med angränsande kommuner och Stockholm Vatten AB har Huddinge kommun under 2020–2021 antagit lokala åtgärdsprogram för Drevviken, Långsjön samt Magelungen och Forsån. Dessa åtgärdsprogram är av stor vikt för kommunen i arbetet med att nå miljö kvalitetsnormerna.

Näringsämnen som fosfor hamnar i kommunens sjöar och vattendrag via olika källor. Näringsämnen som transporteras via dagvatten är den i särklass största källan följt av enskilda avlopp och jordbruk.

Kommunens dagvattenstrategi innehåller elva grundprinciper och syftar till att uppnå en hållbar hantering av dagvatten. Strategin är ett viktigt verktyg för kommunen i arbetet med att minska näringstillförseln via dagvatten.

Rening av dagvatten skapar förutsättning för en god vattenstatus. Öppen dagvattenhantering ger ett mervärde i den bebyggda miljön. Fördröjning av dagvatten skapar bättre förutsättningar för att rena dagvatten och minskar risker för översvämningar vid stora regn. Vid planläggning behöver tillräckliga ytor avsättas för dagvattenhantering.

Genom att förbättra bottensubstrat och ta bort kulvertar i vattendrag skapas bättre förutsättningar att nå kraven om god vattenstatus.

Kommunen kan påverka måluppfyllelsen eftersom kommunen:

- Ansvarar för samhällsplaneringen.
- Ansvarar för drift och underhåll av t.ex. gator.
- Utövar tillsyn, rådgivning, utbildning och kunskapsspridning.

Temaområdet relaterar till följande kommunala styrdokument:

- Dagvattenstrategi för Huddinge kommun.
- Huddinge kommuns översiktsplan.
- Lokala åtgärdsplaner/-program (LÅP) för; Drevviken, Långsjön, Magelungen och Forsån, Ormlången samt Trehörningen.
- VA-utbyggnadsprogram för Huddinge kommun

Temaområdet relaterar till dessa nationella mål:

- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Rikt växt- och djurliv

Temaområdet relaterar till dessa Globala mål:

Målformuleringar

Övergripande mål: Vattenkvaliteten i Huddinges sjöar och vattendrag ska förbättras och uppnå god ekologisk och kemisk status till senast 2027. Inget vatten får försämrats.

Nr delmål	Delmål	Nr indikator	Indikator	Nuläge	Målvärde 2025	Ansvar för delmål
2.1	Näringstillförseln till kommunens sjöar och vattendrag ska minska.	2.1.1	Andel godkända enskilda avlopp. Mäts årligen (procent).	65%	100%	Kommunstyrelsen, Bygglövs- och tillsynsnämnden, Klimat- och stadsmiljönämnden och Stockholm Vatten AB.
		2.1.2	Andel utförda åtgärder inom kommunen utifrån framtagna och beslutade lokala åtgärdsprogram (LÅP). Mäts årligen (procent).	Under framtagande	80%	
2.2	Kommunens arbete bidrar till att sjöar och vattendrag har naturliga ekosystem med goda livsmiljöer och spridningsvägar för växter och djur.	2.2.1	Antal meter återskapade vattendrag som gynnar det naturliga ekosystemet sedan 2016. Mäts årligen (meter).	555 meter	800 meter	Klimat- och stadsmiljönämnden.
		2.2.2	Areal återskapad våtmark sedan 2011. Mäts årligen (ha).	12,5 ha	20 ha	
2.3	Hantering av dagvatten inom kommunen bidrar till förbättrad ekologisk och kemisk status i kommunens sjöar och vattendrag.	2.3.1	Fosforhalter i Drevviken, Långsjön (Segeltorp), Magelungen, Ormlången och Trehörningen (Sjödalen). Mäts årligen (µg/l).	Drevviken 38 µg/l Långsjön (Segeltorp) 62 µg/l Magelungen 23 µg/l Ormlången 59 µg/l Trehörningen (Sjödalen) 108 µg/l	Drevviken 18 µg/l Långsjön (Segeltorp) 23 µg/l Magelungen 22 µg/l Ormlången 23 µg/l Trehörningen (Sjödalen) 28 µg/l	Kommunstyrelsen, Bygglövs- och tillsynsnämnden, Huga Bostäder AB, Huddinge Samhällsfastigheter AB och Stockholm Vatten AB.

Konsekvenser:

Kommunen har sedan tidigare tagit fram åtgärder för Ormlången och Trehörningen. Dessa planer sträcker sig till 2021 och kan behöva förlängas då alla åtgärder inte är genomförda. Åtgärdsprogram har även tagits fram för Drevviken, Magelungen-Forsån och Långsjön.

Kommunala kostnader förenade med vattenrelaterade åtgärder är långtgående och finansieras av den årliga kommunala Tyresåmiljonen, medel från Stockholm Vatten AB, årliga kommunala äskanden samt eventuella bidrag.

Miljö kvalitetsnormerna är juridiskt bindande och EU kan utfärda sanktioner om de inte uppnås.

Kostnader för kommunen relaterade till enskilda avlopp är till stor del försumbara då ansvaret ligger på fastighetsägare att se till att ha godkända enskilda avlopp.

Många åtgärder för att värna Huddinges sjöar och vattendrag sker också inom ordinarie verksamhet till exempel via olika typer av tillsyn. Även Stockholm Vatten AB arbetar inom ordinarie verksamhet med att till exempel åtgärda felkopplingar, bräddningar och läckage i ledningsnätet.

Kommunen har en dagvattenstrategi som syftar till hållbar hantering av dagvatten. Miljöprogrammets mål kopplade till dagvattenhantering är i linje med principer och riktlinjer i dagvattenstrategin och innebär inga merkostnader.

Samverkan med akademien för att hitta nya och säkrare sätt att bedriva miljöövervakning på bör eftersträvas. Ett sådant samarbete kan vara att använda nya teknologiska verktyg som t.ex. eDNA (DNA-baserad analysteknologi där fokus ligger på utveckling av metoder där miljöprover (vattenprover, botten- och markprover) analyseras utifrån sitt DNA för att identifiera framför allt arter, så kallad DNA-streckkodning). E-DNA kan initialt vara kostnadsdrivande men kan i förlängningen visa sig vara ett mycket effektivt sätt att bedriva miljöövervakning på. Med ett säkert sätt att mäta den ekologiska statusen kan kommunen i en större utsträckning ha riktade åtgärder på rätt plats.

Om åtgärder inte genomförs för att minska påverkan på Huddinges sjöar och vattendrag kan det på sikt leda till igenväxning av sjöar, minskad artrikedom, fiskdöd, dålig badvattenkvalitet med mera. Att sätta in åtgärder när skadan redan är skedd är oftast mycket dyrare än att förbygga att skador inte uppkommer i första skedet.

En ren bil att färdas i är trevligare än en smutsig bil. På biltvätten finns det utrustning som renar vattnet från oljerester, tungmetaller, föroreningar m.m. Hemma på gatan rinner smutsvattnet rakt ned i närmaste vattendrag. Att tvätta bilen på rätt plats bidrar till att kommunens sjöar och vattendrag inte försämrats.

Avloppsreningsverket jobbar hårt för att rena det vatten som spolas ned i avloppet. När fel saker som t.ex. plast, våtservetter eller skräp spolas ned i toaletten eller när giftiga ämnen som t.ex. målarfärg eller läkemedel hamnar i avloppet får reningverket det svårare att göra sitt jobb, d.v.s. rena vattnet innan det släpps ut i sjöar och vattendrag. Var och en kan bidra genom att tänka på vad man spolar ned i toaletter och avlopp. För att undvika att annat än det som ska hamna i toaletten kan det med fördel finnas en papperskorg i närheten av toaletten.

Förslag på vad kommunens invånare och verksamma kan göra för att bidra:

- Bara spola ned kiss, bajs och toapapper i toaletten.
- Inte använda hobby- eller konstnärsfärger som innehåller kadmium. Kadmium är mycket giftigt och det finns fullgoda alternativ i handeln.
- Se till att inga miljöfarliga ämnen hamnar i avloppet, som målarfärg, kemikalier lösningsmedel eller läkemedel.
- Välj biltvätten istället för att tvätta bilen hemma på gatan.
- Använd vatten sparsamt genom att t.ex. undvika rinnande vatten vid diskning eller tandborstning, duscha hellre än att ta ett bad.

Temaområde 3: Biologisk mångfald och Friluftsliv

Övergripande mål:

Bevara, stärka och utveckla den biologiska mångfalden samt vidareutveckla den sammanhängande grönstruktur som skapar värde för människor, naturen och samhället i stort.

Anpassad naturvårdsskötsel i kommunens naturreservat, parker och gröna områden utgör en viktig del i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden. Måluppfyllelsen förutsätter att kommunen säkerställer, utformar, förvaltar och utvecklar dessa områden, i synnerhet de områden som utpekats med höga naturvärden i kommunens naturvärdesinventering.

Biologisk mångfald, det vill säga variationen av gener, arter, naturtyper och ekologiska funktioner är avgörande för att ekosystem ska vara motståndskraftiga mot förändringar och kunna bidra med många olika ekosystemtjänster.

Förlusten av biologisk mångfald är ett av de största globala miljöproblemen idag och även i Sverige minskar den biologiska mångfalden i en snabb takt. Att planetens gränser överskrids när det gäller förlust av arter och livsmiljöer lyfts fram allt mer internationellt. Samtidigt ökar insikten om de fördelar naturen ger i form av ekosystemtjänster. Exempel på sådana är att insekter pollinerar grödor, att vatten och luft renas, att mikroorganismer och maskar gör jorden bördig.

Ur ekologisk synvinkel är ett naturområde stabilare ju större, mer varierat och mer sammanlänkat det är med andra naturområden. Stabila ekosystem kan stå emot stress, som exempelvis extremväder och sjukdomsangrepp bättre och har större möjligheter att fortleva på sikt.

Naturens ekosystem tillhandahåller även tjänster som är gynnsamma för människans fysiska och psykiska hälsa. Det kan bland annat handla om naturmiljöer lämpliga för friluftsliv och rekreation. Att vistas i naturen har flera positiva hälsoeffekter som avkoppling och återhämtning och friluftsliv ger möjlighet till fysisk aktivitet.

För att på bästa sätt främja friluftsliv i vardagen behöver invånarna ha naturområden som ligger nära där de bor, vara tillgängligt och hålla en hög kvalitet.

I Huddinge finns en stor variation av livsmiljöer för många växter och djur, samtidigt ökar antalet invånare i kommunen och det finns behov av såväl bostäder som offentlig och kommersiell service, utbyggnad av infrastruktur och en rad andra funktioner. En stor utmaning är att bevara den biologiska mångfalden samtidigt som kommunen växer.

Genom att säkra grönytor och parker i närheten av bebyggelse gynnas människors hälsa och välbefinnande samtidigt som grönytor i kommunen bidrar till motståndskraft mot extremväder, vilket blir allt vanligare med ökade klimatförändringar.

Miljöprogrammets mål bidrar till att nya områden utformas på bästa möjliga sätt för kommunens invånare samt att ingrepp och påverkan på ekosystemets funktioner för växt- och djurliv minimeras. Kommunens natur och dess rika växt- och djurliv behöver tas om hand och utvecklas till nytta för kommande generationer.

Det är nödvändigt att ekosystemtjänster och biologisk mångfald integreras i kommunala mål och beslut. I samband med all kommunal planering och exploatering är det viktigt att tänka på bevarande av områden med höga naturvärden och tillförande av ekosystemtjänster. Kommunen har innan antagandet av detta program fattat beslut om vissa områden (Björnkulla och Loviseberg) där en fragmentering av vissa naturmiljöer kommer att påverkas, varför målvärdet för delmålet om bevarande av naturvärdesklass 1 och 2 är lägre än

nuläget. Huddinges naturmiljöer tillför en stor kvalitet för boende och besökare och kommunen ska aktivt arbeta med naturvårdande skötsel vars huvudsyfte är att gynna biologisk mångfald, rekreation och friluftsliv.

Artrika naturmiljöer tar lång tid att etablera och är ofta mycket svåra att ersätta, vilket innebär att försämringar av naturmiljöer med höga biologiska naturvärden kan bli irreversibla. Den sammanhängande grönstrukturen med dess ekosystemtjänster har stor betydelse för kommunens invånare. Det finns därför goda skäl att bevara de unika naturkvalitéerna som finns i Huddinge. En fragmentering av livsmiljöer kan undvikas genom klok planering i den växande kommunen.

Genom en bred samhällsplaneringsprocess, kan kunskapen om de olika behoven klargöras och vägas samman. Genom att utveckla gröna kvalitéer som kan svara mot flera behov samtidigt kan kommunen hushålla med marken.

Kommunen kan påverka måluppfyllelsen eftersom kommunen:

- Ansvarar för samhällsplaneringen.
- Bedriver tillsyn av naturreservat.
- Har möjlighet att skydda naturområden och ingå frivilliga naturvårdsavtal med markägare.
- Kan ställa relevanta krav i upphandlingar.
- Äger och sköter stor del av kommunens mark.

Temaområdet relaterar till följande kommunala styrdokument:

- Föreskrifter och skötselplaner för respektive naturreservat.
- Huddinge kommuns Översiktsplan.
- Måltidspolicy för Huddinge kommun.
- Parkprogram för Huddinge kommun.
- Riktlinjer för friyta för förskolor och skolor.
- Riktlinjer för upphandling och inköp.
- Upphandlings- och inköspolicy för Huddinge kommun.

Temaområdet relaterar till dessa nationella miljömål:

- Ett rikt växt- och djurliv
- God bebyggd miljö
- Ett rikt odlingslandskap
- Levande Skogar
- Giftfri miljö
- Begränsad klimatpåverkan

Temaområdet relaterar till dessa Globala mål:

2 INGEN HUNGER	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE	6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA
11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION	15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Målformuleringar

Övergripande mål: *Bevara, stärka och utveckla den biologiska mångfalden samt vidareutveckla den sammanhängande grönstruktur som skapar värde för människor, naturen och samhället i stort.*

Nr delmål	Delmål	Nr indikator	Indikator	Nuläge	Målvärde 2025	Ansvar för delmål
3.1	Kommunen arbetar med att öka spridning av olika arter samt bevarar och utvecklar områden med naturvärdesklass 1, 2 i syfte att stärka den biologiska mångfalden i bebyggd miljö.	3.1.1	Antal hektar med naturvärdesklass 1 och 2 som har bevarats eller utvecklats. Mäts årligen (ha).	167,87 ha	147 ha	Kommunstyrelsen, klimat- och stadsmiljönämnden, Huga Bostäder AB.
		3.1.2	Antal identifierade lämpliga kommunägda gräsytor som har ställts om till skötsel som gynnar den biologiska mångfalden. Mäts årligen (antal).	0 st	96 st	
3.2	Kommunen och dess helägda fastighetsbolag tillgodoser invånarnas behov av gröna miljöer samt tillgängliggör naturen.	3.2.1	Ranking i årets friluftskommun i Stockholms län. Mäts årligen.	1: a	Topp 3	Kommunstyrelsen, klimat- och stadsmiljönämnden, kultur- och fritidsnämnden, Huga Bostäder AB.
		3.2.1	Andel invånare som har max 300 meter till mindre grönyta eller park (minst 0,1–5 ha). Mäts årligen (procent).	96,60%	Inte minska jämfört med nuläge	
		3.2.3	Andel invånare som har max 800 meter till större grönyta (minst 5 ha). Mäts årligen (procent).	88,40%	Inte minska jämfört med nuläge	
3.3	Förvaltning av kommunägda natur- och jordbruksmarker bidrar till att stärka den biologiska mångfalden.	3.3.1	Areal hävdad ängs- och naturbetesmarker. Mäts årligen (ha).	269 ha	300 ha	Kommunstyrelsen och klimat- och stadsmiljönämnden.
		3.3.2	Areal jordbruksmark som odlas ekologiskt enligt EU:s eller KRAV:s regler. Mäts årligen (ha).	29,4 ha	Öka	
		3.3.3	Andel av kommunens yta som är skyddad natur. Mäts årligen (ha).	40%	Bibehållas	

Konsekvenser:

Att bevara områden med höga naturvärden är inte förknippat med kostnader då inga större åtgärder behöver sättas in. Dessa områden är dessutom viktiga områden ur ett ekosystemperspektiv.

Genom att ställa om kortklippta gräsmattor till t.ex. ängsskötsel för att gynna den biologiska mångfalden gör kommunen ekonomiska besparingar då driften för ett sådant område inte är lika tidskrävande som en kortklippt gräsmatta.

Naturen kan tillgängliggöras på olika sätt och kostnader kan bland annat förknippas med fler entréer till naturområden eller parkeringsplatser för cykel eller bilar vid entréerna. Ju fler platser som hårdgörs desto större blir även driftkostnaderna för dessa. Ytterligare konsekvens av ökat besöksstryck i naturreservaten är ett ökat slitage på naturen samt en ökad risk för störning av värdefullt djur- och växtliv. Det skulle i förlängningen kunna vara förenat med ökade kostnader kopplat till underhållsarbeten i reservaten.

Arbete och åtgärder för ökad biologisk mångfald faller till stor del inom klimat- och stadsmiljönämndens ansvarsområde. Åtgärderna finansieras delvis inom ordinarie budget, men medel behöver också äskas för större åtgärder.

Att vara aktiv och vistas i naturen har visat sig vara bra för människors hälsa och naturen med dess artrikedom tillhandahåller ekosystemtjänster som rent vatten, koldioxidupptagning, pollinering m.m. Kostnaderna för att bevara, utveckla och tillgängliggöra naturen bör sättas i relation till hur mycket det skulle kosta kommunen att ha en befolkning som inte har tillgång till naturen, är mindre friska eller att utföra tjänster som att rena vattnet, pollinera grödor eller suga upp koldioxid istället för att naturen gör det.

Naturen har en förmåga att sänka pulsen och blodtrycket och har därmed en positiv verkan på människors hälsa. Kommunens natur och grönområden bjuder in till en variationsrikedom som är till för oss alla att besöka och vistas i. Ju mer vi vistas i naturen desto bättre mår vi och desto större förståelse får vi för de nyttor naturen ger oss.

Medvetna val kring livsmedel har stor potential för att bidra till en hållbar utveckling. De livsmedel och varor som finns på marknaden skiljer sig åt gällande både produktionssätt och miljöpåverkan och det finns därmed goda möjligheter att välja alternativ med bättre miljönytta.

Förslag på vad kommunens invånare och verksamma kan göra för att bidra:

- Avsätta en del av sin mark/tomt till att gynna pollinerare genom att till exempel anlägga en äng eller plantera tidiga vårblommade växter som är viktiga för övervintrande insekter, tex humledrottningarna som ska ge liv till årets humlor.
- Besöka kommunens vackra naturreservat.
- I större utsträckning köpa ekologiskt eller miljömärkta produkter.

Temaområde 4: Gifter i miljön

Övergripande mål:

Användningen av farliga ämnen i samhället ska minska samt spridning av miljögifter som har negativ inverkan på miljö och människor ska minimeras. Luften i Huddinge ska fortsatt vara ren och inte skadlig för människor, djur och växter.

Kommunens handlingsplaner för gifter i miljön, förorenade områden samt avfallsplan utgör en viktig del i arbetet med att minska spridningen av miljögifter. Måluppfyllelsen förutsätter att kommunens nämnder och bolag har ett strukturerat kemikaliearbete, vilket bland annat kan innebära att genom ett kemikaliehanteringssystem dokumentera och riskbedöma de kemikalier som används.

Allt omkring oss är uppbyggt av kemiska ämnen, i vardagligt tal kallat kemikalier. Det finns hundratusentals kemikalier på marknaden och dagens samhälle är beroende av kemikalier. Kemikalier används i många sammanhang, till exempel i läkemedel, kosmetika, tvätt och rengöringsmedel, bekämpningsmedel och målarfärger. Kemiska ämnen ingår också i varor, såsom kläder, möbler, datorer och byggmaterial.

Samtidigt som kemikalier har bidragit till välbefindandet i samhället och har egenskaper som förenklar människors liv, har användningen av kemikalier en baksida. Vardagsprodukter kan innehålla kemikalier som är allergena, hormonstörande, cancerogena eller har egenskaper som på annat sätt ökar riskerna för negativa hälso- och miljöeffekter. Kemiska ämnen kan läcka ut och sprida sig i omgivningen – till exempel från leksaker, kläder, elektronik, kosmetika och byggmaterial.

Antalet kemiska ämnen som finns i omlopp är mycket stort och för många ämnen råder fortfarande brist på kunskap om effekter av användning och exponering. Forskning visar på allt starkare samband mellan sjukdomar och påverkan från kemikalier som vi utsätts för i låga doser under lång tid.

Temaområdet Gifter i miljön kräver en hel del kunskap hos dem som arbetar med det och dessutom krävs det att de som arbetar med frågorna inom kommunen håller sig ständigt uppdaterade.

Huddinge kommuns Handlingsplan Gifter i miljön 2017–2021 tillkom för att precisera och underlätta arbetet med att nå målen i tidigare miljöprogram kopplat till gifter i miljön. Den innehåller åtgärder, tid då dessa ska genomföras och ansvarig verksamhet eller bolag. Några av åtgärderna i kommunens handlingsplan är tidsmässigt avgränsade och några har mer karaktären av fortsatt tillämpning av pågående arbetssätt. Båda typerna är viktiga för det arbete som ska göras och planen bedöms relevant även framöver.

SRV återvinning AB har tillsammans med Huddinge och övriga ägarkommuner tagit fram en ny avfallsplan som gäller 2021–2030 som syftar till att komma högre upp i avfallstrappan och minska mängden restavfall till förmån för återanvändning och återvinning. För att förbättra sorteringen och öka återvinningen behöver arbetet intensifieras genom utbildning som leder till beteendeförändring och vidareutveckling av insamlingssystem. Tillgänglighet för hushållen att lämna sitt sorterade avfall behöver också utvecklas.

Det är också viktigt att ställa kemikaliekraav vid upphandling av tjänster och entreprenader. Inom bygg och anläggning förekommer en stor andel av de varor, material och kemiska produkter som innehåller skadliga ämnen. Bygg- och anläggningsmaterial utgör en spridningskälla av kemikalier till såväl inomhusmiljön som natur- och vattenmiljöer. Skadliga ämnen i bygg- och anläggningsmaterial samt bristande dokumentation om var ämnena finns utgör också ett hinder för omställningen till en cirkulär ekonomi.

I kommunen finns det flera förorenade områden som riskerar att påverka människor och miljö. Arbetet med att åtgärda förorenade områden inom ramen för kommunens rådighet behöver intensifieras.

Luftkvaliteten i Huddinge påverkas i stor utsträckning av avgaser som genereras av transporter som sker inom kommunens gränser. Genom hållbara resor där gång, cykel, kollektivresor, och fossiloberoende fordon prioriteras förbättras luften i kommunen.

Om kommunen inte vidtar åtgärder för att minska användning och spridning av farliga ämnen riskeras hälsan såväl för dem som kommunens verksamheter är till för som för kommunens anställda. Kommunens värdefulla resurser i form av vatten-, mark- och luftmiljö riskerar också att försämrats.

Kommunen kan påverka måluppfyllelsen eftersom kommunen:

- Ansvarar för samhällsplaneringen.
- Utför drift och underhåll av t.ex. gator.
- Kan ställa relevanta krav i upphandlingar samt följa upp att dessa efterlevs.
- Utövar tillsyn, rådgivning, utbildning och kunskapspridning.

Temaområdet relaterar till följande kommunala styrdokument:

- Avfallsplan 2021–2030.
- Handlingsplan Gifter i miljön.
- Handlingsplan för bygglovs- och tillsynsnämndens tillsyn av förorenade områden i Huddinge kommun.
- Huddinge kommuns översiktsplan.
- Riktlinjer för upphandling och inköp.
- Upphandlings- och inköspolicy för Huddinge kommun.

Temaområdet relaterar till dessa nationella miljömål:

- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö
- Frisk luft

Temaområdet relaterar till dessa Globala mål:

3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE	6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA	9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR
11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION	13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA
14 HAV OCH MARINA RESURSER	15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD	

Målformuleringar

Övergripande mål: Användningen av farliga ämnen i samhället samt spridning av miljögifter som har negativ inverkan på miljö och människor ska minimeras. Luften i Huddinge ska fortsatt vara ren och inte skadlig för människor, djur och växter.

kemikalier som är i omlopp och säkerställa att lämpliga produkter används kan innebära att kommunen i framtiden inte behöva sätta in resurser för att lokalisera sådant som är skadligt eller förbjudet. Kommunen kan även göra besparingar genom att återbruka och återanvända t.ex. kontorsmöbler (förutsatt att de inte innehåller farliga ämnen).

Nr delmål	Delmål	Nr indikator	Indikator	Nuläge	Målvärde 2025	Ansvar för delmål
4.1	Kommunen arbetar för att luften där människor stadigvarande vistas inte överstiger farliga nivåer.	4.1.1	Årsmedelvärde av halten partiklar. Mäts vart femte år ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).	10–15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Under 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	
		4.1.2	Årsmedelvärde av halten kvänoxider. Mäts vart femte år ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).	15–20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Under 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.	
4.2	Kommunen och dess helägda bolag ska fasa ut farliga ämnen och minimera spridningen av miljögifter som kan skada människor och natur.	4.2.1	Andel åtgärder i checklisten för Handlingsplanen Gifter i miljön som har åtgärdats. Mäts årligen (procent).	Under framtagande	100 % (2022)	Alla nämnder, Hüge Bostäder AB och Huddinge Samhällsfastigheter AB.
		4.2.2	Andel inköp av miljöcertifierade/miljömärkta varor och produkter av totalt inköpta varor och produkter. Mäts årligen (procent).	33,40%	50%	
4.3	Kommunens ny- och ombyggnadsprojekt bidrar till minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter.	4.3.1	Andel slutförda ny- och ombyggnadsprojekt där varor och kemiska produkter är miljöbedömda och dokumenterade. Mäts årligen (procent).	100%	100%	Hüge Bostäder AB och Huddinge Samhällsfastigheter AB
4.4	Kommunkoncernen arbetar med att minska mängden avfall i kommunen som en geografisk plats genom cirkulära flöden.	4.4.1	Insamlad mängd restavfall. Mäts årligen (kg/inv).	186 kg/inv	10% minskning	Alla nämnder, Hüge Bostäder AB, Huddinge Samhällsfastigheter AB och SRV Återvinning AB
		4.4.2	Insamlad mängd grovavfall. Mäts årligen (kg/inv).	129 kg/inv	10% minskning	
		4.4.3	Insamlad mängd farligt avfall inkl elavfall. Mäts årligen (kg/inv).	18,6 kg/inv	10% minskning	

Konsekvenser:

För att nå delmålet om att luften inte ska överstiga farliga nivåer ska kommunen skapa förutsättningar så att invånare i en ökad utsträckning väljer transportmedel som cykel och kollektivtrafik eller andra transportmedel med låga utsläpp av ämnen och partiklar. Detta är ett viktigt arbete som innebär mindre avgaser och friskare luft och delmålet i miljöprogrammet kopplat till luft innebär i sig inga mer kostnader utan är mer en positiv effekt av att fler hållbara resor görs i kommunen.

För att vara i linje med målet om att alla åtgärder i checklisten för Handlingsplan Gifter i miljön ska vara åtgärdade behövs framför allt personella resurser och kunskap. Därutöver kan det även innebära investeringskostnad i ett kemikaliehanteringssystem. Att ha koll på vilka kemikalier som är i omlopp är viktigt för både människa och natur, men även en förutsättning för att arbeta för en cirkulär ekonomi.

Kommunens fastighetsbolag arbetar idag med att bedöma kemiska varor och produkter och ett fortsatt arbete med det innebär inga ytterligare kostnader jämfört med idag.

Kostnader förknippade med förorenade områden på kommunal mark är oftast en konsekvens av gamla synder. Beroende på hur pass förorenade områdena är kan åtgärderna skifta i kostnadsstorlek.

En ökad service av avfallshantering till invånarna kan innebära ökade kostnader. Detta regleras främst via avfallstaxan. Ansvar för insamling av returpapper ligger vid framtagande av detta dokument på Förpacknings- och tidningsinsamlingen. Från och med januari 2022 kommer producentansvaret för returpapper att övergå till kommunerna, vilket kan innebära att extra resurser behöver avsättas.

Det finns hundratusentals kemikalier på marknaden idag. Av dessa känner forskarna till hälsoeffekterna av några hundra och de farligaste är förbjudna. Fler farliga kemikalier kommer sannolikt att regleras och förbjudas på marknaden i framtiden. Att redan nu ligga steget före genom att fasa ut farliga kemikalier, ha koll på vilka

Det finns stora mängder kemikalier på marknaden och det är inte lätt att veta hur vi som konsument ska gå tillväga för att göra rätt. Genom att göra medvetna val och välja produkter som t.ex. är ekologiska, miljömärkta eller parfymfria bidrar var och en till att mindre farliga kemikalier är i omlopp i samhället. Det är särskilt viktigt att undvika riskminskningsämnen i miljöer där barn vistas, då barn är extra känsliga. Ett exempel är allergiframkallande ämnen, eftersom allergi oftast debuterar tidigt i livet och kan leda till livslånga besvär.

Avfall som hamnar på fel plats kan göra stor skada. Genom att sortera rätt avfall på rätt plats kan alla bidra till att minska spridningen av miljögifter samtidigt som avfallet kan bli till en ny resurs.

Förslag på vad kommunens invånare och verksamma kan göra för att bidra:

- Minska matsvinnet.
- I större utsträckning köpa miljömärkta varor.
- Undvika nedskräpning.
- Sortera sitt avfall.
- Öka livslängden på sina kläder och varor genom att återanvända eller lämna in till återbruk.

Temaområde 5: Informera och Engagera

Övergripande mål:

Huddinge kommuns anställda, invånare och verksamma ska ha god kännedom om miljöproblem och hur deras val till vardags bidrar till hållbar utveckling.

Genom att arbeta med informationskampanjer och lyfta goda exempel som både invånare och verksamma kan relatera till visar kommunen att omställningen inte innebär en omöjlighet. God samverkan och engagemang mellan kommun, näringsliv, föreningsliv och invånare är en förutsättning för att tackla de miljö- och klimatutmaningar vårt samhälle står inför och bidra till att nå miljömålen för Huddinge som en geografisk plats.

En hållbar utveckling baseras på ett gemensamt ansvar mellan staten, regioner, kommuner, näringsliv och invånare. Att ändra vanor och beteende är något utav det svåraste som går att göra. Dock är det just vad som behövs i arbetet för att ställa om till ett hållbart samhälle.

Det finns olika typer av styrmedel som syftar till att ändra beteenden och vanor. Det kan t.ex. handla om nya lagar och regler, subventioner eller information. Olika styrmedel har olika påverkan, men den förändring som har bäst effekt är den när individen i fråga ändrar på sitt beteende eller vana av egen vilja.

Det är oftast lättare när fler människor tillsammans ändrar vanor och då kan ge varandra stöd och normalisera något som tidigare kanske inte ansetts vara en norm. Ju fler människor som t.ex. börjar ställa frågor om hur, vart eller vilken påverkan de varor och produkter som köps har på miljön, desto lättare kommer det att vara för nästa människa att ställa de frågorna. Det kan i förlängningen även bidra till att näringslivet uppfattar detta som viktiga frågor från konsumenten vilket ger näringslivet incitament till t.ex. bättre spårbarhet i sina produkter som en tjänst.

Kommunen ska vara en föregångare inom miljö- och klimatarbetet och har ett stort ansvar vad gäller att uppnå de egna målen. För att kunna vara en föregångare är det viktigt att kommunens anställda och förtroendevalda har grundläggande kunskaper i miljöfrågor och hur kommunens verksamheter påverkar miljön och klimatet. Lika viktigt är det att veta hur de anställda i sina verksamheter kan bidra till att uppnå miljömålen som berör just dem. Genom vidareutbildning av medarbetare utvecklar kommunen hela tiden kompetensen inom miljö- och klimatområdet, men för att nå ända fram behövs kommunikation och samverkan med näringsliv, föreningsliv och invånare.

För att öka invånarnas miljö- och klimatkunskaper samt inspirera till hållbara val har kommunen löpande olika aktiviteter. Energi- och klimatrådgivningen erbjuder invånare och verksamma i Huddinge kostnadsfri och opartisk rådgivning om hur de kan minska sin energianvändning och klimatpåverkan.

Kommunen genomför även guidningar i Huddinges natur- och kulturmiljöer och delar årligen ut både miljöpris och föreningsbidrag för att uppmärksamma de som gjort eller planerar för att göra goda insatser inom miljöområdet.

I arbetet med att informera och engagera inom miljöfrågor har flera föreningar i Huddinge ett bra och aktivt arbete. Detta är ett viktigt arbete, där kommun, näringsliv, föreningsliv och invånare skulle gynnas av tätare dialog och samarbete med ett särskilt fokus kring hur vi tillsammans kan arbeta med klimat- och miljöfrågorna.

Huddinge kommun ska arbeta utifrån att det ska vara enklare och mer fördelaktigt för Huddingeborna att välja en hållbar livsstil som bidrar till att målen i kommunens miljöprogram uppnås. Det betyder att invånarna ska kunna välja att resa med

fossilfria transporter, ges tillgång till ett resurseffektivt boende, besöka en rik natur, ha möjligheten att konsumera klimat- och miljömedvetet samt använda system för att sluta kretsloppen. Genom information, dialog och kampanjer riktade till invånarna ska alla nämnder och bolagsstyrelser, inom respektive ansvarsområde, inspirera till hållbara val.

Ingen kan på egen hand lösa de miljö- och klimatproblem mänskligheten står inför, men vi har alla tillsammans bidragit till den nuvarande situationen och med gemensamma krafter kan vi tillsammans ställa om samhället till den riktning som är bra för både människor, miljö och klimat.

Kommunen kan påverka måluppfyllelsen eftersom kommunen:

- Ansvarar för samhällsplaneringen.
- Har flera olika medier för att nå ut till invånare och verksamma.
- Har energi- och klimatrådgivning.
- Kan samverka med föreningar och verksamma i kommunen kring deras viktiga roll i omställningen.
- Utövar tillsyn, rådgivning, utbildning och kunskapsspridning.

Temaområdet relaterar till dessa nationella miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

Koppling till Agenda 2030:

7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA	11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION
13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA	17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP	

Målformuleringar

Övergripande mål: Huddinge kommuns anställda, invånare och verksamma ska ha god kännedom om miljöproblem och hur deras val till vardags bidrar till hållbar utveckling.

Nr Delmål	Delmål	Nr indikator	Indikator	Nuläge	Målvärde 2025	Ansvar för delmål
5.1	Kommunen och dess helägda fastighetsbolag arbetar för att höja medvetenheten och kunskapen om både miljöproblem och det interna miljöarbetet hos anställda och förtroendevalda.	5.1.1	Andel medarbetare som har varit anställda i minst 9 månader och som genomgått en grundläggande miljöutbildning. Mäts årligen (procent).	0%	100% (fr o m 2023)	Alla nämnder, Hüge Bostäder AB och Huddinges Samhällsfastigheter AB.
5.2	Kommunen och dess helägda fastighetsbolag arbetar med att informera och engagera invånare och verksamma i syfte att minska sin miljö- och klimatpåverkan.	5.2.1	Koldioxidutsläpp per invånare. Mäts årligen baserat på nationella data (ton/inv).	8 ton/inv	7 ton/inv	Alla nämnder, Hüge Bostäder AB och Huddinges Samhällsfastigheter AB.
		5.2.2	Antalet miljöcertifierade och miljödiplomerade företag. Mäts årligen (antal).	176 st	Succesivt öka	

Konsekvenser:

Målet om att alla anställda ska ha grundläggande kunskap om miljöfrågor är inget nytt mål utan har funnits sedan länge i kommunen. En grundläggande miljöutbildning planeras att finnas tillgänglig hösten 2021, vilket innebär att det inte är några kostnader förknippade med detta utöver att all personal behöver avsätta tid för att gå utbildningen.

Kommunens energi- och klimatrådgivare arbetar dagligen med att nå ut till invånare och verksamma för att synliggöra miljöarbetet och höja miljömedvetenheten. Arbeta med att nå ut till invånare görs även inom de kommunala fastighetsbolagen och hos andra nämnder och verksamheter. Kostnader för detta ryms inom ramen för ordinarie budget.

Det finns idag statistik för koldioxidutsläpp per invånare på nationell nivå, men att ta fram mer specifika data som beräknar koldioxidutsläpp för enbart Huddingeborna innebär en merkostnad i form av konsultavgifter. Denna kostnad kan vara befogad en gång per programperiod för att veta om de åtgärder som kommunen utfört har gett önskat resultat.

Arbetet med att engagera och informera invånarna har idag begränsade resurser. En ökad ambitionsnivå i detta arbete innebär att ökade resurser behöver avsättas, både personella resurser och ekonomiska resurser för genomförande av åtgärder.

Att få med invånare och verksamma i omställningen är skillnaden mellan att nå miljömålen och att inte nå dem.

*Vanor och beteende leder till vilka val i vardagen som var och en av oss gör. Val och handlingar är ibland resultatet av sådant vi själva bestämmer över och ibland är de valen och handlingarna resultatet av yttre faktorer som t.ex. gruppträck, normer, marknadsföring eller på grund av ekonomiska eller geografiska faktorer. Många gånger styr **viljan av att ha något snarare än behovet av att ha något**. Skillnaden mellan att behöva något eller vilja ha något är sunt för var och en av oss att begrunda innan vi gör ett val. Genom att reflektera över detta kan vi också påverka våra egna vanor och beteenden. En intressant fråga att ställa sig själv är: **Behöver jag verkligen allt det jag vill ha och vilken påverkan har mitt vilja ha begär på vårt samhälle?***

Det är inte alltid lätt att göra rätt även om viljan och ambitionen till det finns. Genom att hålla sig uppdaterad och engagerad höjs både medvetenheten och kunskapen om vad som kan göras för att bidra till den hållbara framtiden. Det visar sig många gånger att det är mindre och billigare åtgärder än vad man först trodde som krävs. Att t.ex. använda varor och produkter längre, köra mindre bil eller avstå från att äta rött kött 1–2 dagar i veckan är alla åtgärder som i längden är billigare ekonomiskt och även bättre för hälsan och klimatet.

Förslag på vad kommunens invånare och verksamma kan göra för att bidra:

- Delta i aktiviteter och arrangemang kopplade till miljö som genomförs i Huddinge, Sverige och globalt.
- De som kan bör visa vägen och vara en ledsagare för de som har större utmaningar att anpassa sig till miljö- och klimatomställningen.
- Skära ned på konsumtion av rött kött.
- Kontakta kommunens energi- och klimatrådgivning för tips och råd, de jobbar för er.
- Minska matsvinnet.
- Prata öppet om miljöfrågor.
- Resa hållbart (gå, cykla eller åka kollektivt i sista hand bil och helst då en miljöbil) om möjligt.
- Sortera sitt avfall.
- Öka livslängden på sina kläder och varor genom att återanvända eller lämna in till återbruk.

Metod för kommunens interna miljöarbete

Principer för det interna miljöarbetet

Kommunens interna miljöarbete är integrerat i kommunens styrmodell och planerings- och uppföljningsprocess och följer därmed principen för ”Planera → Utföra → Följa upp → Förbättra”.

I programmets tidigare del har det beskrivits vilka nämnder och bolag som är ansvariga för de olika målen, men i detta kapitel beskrivs hur kommunen ska planera, genomföra och följa upp det interna miljöarbetet utifrån ett förvaltningsperspektiv.

Bolagen har egna tjänster och metoder för sitt interna miljöarbete som inte redovisas i miljöprogrammet. Dock sker det en viss samordning mellan bolagen och kommunen där det är nödvändigt och möjligt.

Planera

- Identifiera miljöaspekter och tillhörande miljöpåverkan

I miljöarbetet ska de betydande miljöaspekterna prioriteras. Dessa är:

- Energi- och uppvärmning.
- Vägtransporter.
- Konsumtion.
- Bygg och anläggningsprojekt.

Miljö- och bygglovsförvaltningen är ansvarig för det övergripande miljöstrategiska arbetet. Förvaltningen är ansvarig för att inför varje revidering eller framtagande av nytt miljöprogram ta fram övergripande miljöutredningar som leder till att de kommungemensamma betydande miljöaspekterna kan identifieras. På förvaltningsnivå identifieras sedan miljöaspekter som gäller för varje förvaltning. På arbetsplatsnivå används åtgärdslistor som är anpassade till respektive verksamhet och dess miljöaspekter.

- Identifiera lagar och andra krav

Varje förvaltning har en skyldighet att hålla sig uppdaterad och identifiera lagar och andra krav som påverkar deras verksamhet.

Miljö- och bygglovsförvaltningen ska systematiskt arbeta för att identifiera lagar och andra krav som kan vara relevanta för kommunens miljöarbete.

Mål och åtaganden

Mål ska finnas på övergripande nivå i miljöprogrammet och i Mål och budget. Mål ska även finnas på förvaltningsnivå och redovisas i förvaltningarnas verksamhetsplaner. Till målen ska indikatorer och åtaganden finnas kopplade. På enhets- och verksamhetsnivå ska åtgärder finnas och följas upp.

Utföra

- Resurser, roller, ansvar och befogenheter

Varje förvaltning och bolag ska avsätta de resurser som behövs i tid och pengar för att driva och samordna miljöarbetet. Varje förvaltning/bolag definierar roller, ansvar och befogenheter för den egna organisationen. Miljöarbetet sker på minst tre nivåer; kommunövergripande nivå, förvaltningsnivå/bolagsnivå och avdelnings-/ enhetsnivå.

En miljösamordningsgrupp med representanter från alla förvaltningar ska finnas. Gruppen har i uppdrag att samordna insatser samt arbeta fram metoder för kommunens miljöarbete. Miljöombud kan finnas där det anses lämpligt. Förvaltningarna avgör själva om det ska finnas. Miljöombuden agerar stöd för sin förvaltnings miljösamordnare och stöttar cheferna i miljöarbetet på arbetsplatsen.

- Roll övergripande nivå

På den kommunövergripande nivån finns en miljöstrategisk funktion som:

- Följer och samordnar miljöarbetet i hela kommunen så att en övergripande struktur hålls.
- Stöttar kommunens miljösamordningsgrupp.
- Tar fram mallar, guider och lathundar.
- Har expertkunskap i miljöfrågor.
- Förankrar miljöarbetet i kommunens ledningsgrupp.
- Ansvarar för uppföljning av miljöprogrammet och framtagande miljöbokslut.

Kunskap om miljöfrågor

- Nyckelpersoner ska utbildas i principerna för miljöarbete.
- All personal ska ha en grundläggande kunskap om både lokala och globala miljöfrågor, olika lösningar på dem samt viktiga miljösmål.
- All personal ska känna till hur deras arbetsuppgifter kan påverka miljön och vad de kan göra för att förebygga och minska negativ miljöpåverkan eller bidra till en positiv miljöpåverkan.

Kommunikation

Miljöstrategier ska tillsammans med miljösamordnare kommunicera ut miljöprogrammet till respektive förvaltning varje gång miljöprogrammet revideras eller förändras. I kommunikationen ska det framgå vad syftet med miljöprogrammet är, hur det är tänkt att miljöprogrammet ska arbetas med utifrån ”Planera → Utföra → Följa upp → Förbättra” samt vilka mål som särskilt rör den förvaltning det kommuniceras till.

Huddinge kommun ska vara en inspirerande förebild, där miljöarbetet och engagemanget för miljön ska signaleras. Relevant och uppdaterad information om miljöarbetet ska finnas tillgängligt på intranätet och kommunens webbplats. På kommunens webbplats ska det vara enkelt för besökare att orientera sig runt i vad kommunen arbetar med ur ett miljöperspektiv, vilka aktiviteter som kommunen genomför under året och hur invånare och verksamma kan bidra till hållbara livsval.

Kommunen ska även proaktivt arbeta med att synliggöra kommunens miljöarbete genom de kanaler som kommunen har till sitt förfogande.

Dokumentation

Miljöarbetet ska dokumenteras och synliggöras i verksamhetsplaner, arbetsplaner, verksamhetsberättelser och ingå i ordinarie verksamhetsuppföljningssystem. Om förvaltningen/avdelningen/enheten så beslutar kan separata miljöhandlingsplaner finnas.

Följa upp

Uppföljning ska ske på alla nivåer genom redovisning av aktiviteter, indikatorer och nyckeltal i ordinarie planerings- och uppföljningsprocess. Mål och indikatorer på förvaltningsnivå ska redovisas i verksamhetsberättelser och delårsrapporter. Förvaltningarna ska också årligen presentera sitt miljöarbete för ansvarig nämnd; Klimat- och stadsmiljönämnden. Miljöstrategier på miljö- och bygglovsförvaltningen ansvarar för att årligen samla in information om indikatorerna från övriga förvaltningar till ett miljöbokslut. Miljöbokslutet antas i kommunfullmäktige och redovisas i verktyget Miljöbarometern.

Förbättra

Förvaltningarna ska årligen genomföra granskningar av miljöarbetet och dess styrning för att identifiera möjligheter till förbättringar i ordinarie uppföljningsarbete. Avvikelser ska

korrigeras genom ändrade rutiner i arbetet och förebyggande åtgärder ska vidareutvecklas.

Dokument som har bäring på Miljöprogrammet

Miljöprogrammet visar riktningen för miljöarbetet i Huddinge kommun och **vad** kommunen ska uppnå inom miljöområdet. För att nå miljömålen i programmet finns flertalet dokument och handlingsplaner som vid antagande av miljöprogrammet är relevanta och visar **hur** målen kan uppnås.

Dessa är:

- Avfallsplan 2021–2030.
- Cykelplan för Huddinge kommun.
- Dagvattenstrategi för Huddinge kommun.
- Föreskrifter och skötselplaner för respektive naturreservat.
- Godstrafikplan för Huddinge kommun.
- Gångplan för Huddinge kommun
- Handlingsplan Gifter i miljön (nuvarande plan gäller till 2021 och föreslås förlängas på grund av att implementering inte kommit så långt).
- Handlingsplan för bygglovs- och tillsynsnämndens tillsyn av förorenade områden i Huddinge kommun.
- Huddinge kommuns översiktsplan.
- Kollektivtrafikplan för Huddinge kommun.
- Lokala åtgärdsprogram (LÅP) för; Drevviken, Långsjön, Magelungen och Forsån, Orlången samt Trehörningen.
- Mobility managementplan för Huddinge kommun.
- Måltidspolicy för Huddinge kommun.
- Parkprogram för Huddinge kommun.
- Parkeringsprogram för Huddinge kommun.
- Riktlinjer för upphandling och inköp.
- Trafikstrategi för Huddinge.
- VA-utbyggnadsprogram för Huddinge kommun
- Upphandlings- och inköspolicy för Huddinge kommun.

Ensamma har vi begränsningar. Tillsammans blir vi starka!